

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 68/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, proti postupu a rozhodnutiu Špecializovaného trestného súdu č. k. 12Tp/17/2022 z 24. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na obhajobu a na oboznámenie s predmetom obvinenia podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty a práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím sudcu pre prípravné konanie, ktoré žiada zrušiť, prikázať mu, aby vo veci konal a rozhodol, a priznať finančné zadosťučinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľovi bolo v apríli 2022 vyšetrovateľom vznesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. Sťažovateľ v auguste 2022 požiadal vyšetrovateľa o poskytnutie informácií o trestnom čine a o umožnenie prístupu k dôkazom podľa čl. 6 ods. 1, 4 a čl. 7 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (ďalej len „smernica 2012/13/EÚ“). Súčasne pre prípad neposkytnutia požadovaných informácií a neprístupnosti dôkazov si sťažovateľ uplatnil opravný prostriedok podľa čl. 8 ods. 2 smernice 2012/13/EU v spojení s čl. 47 ods. 1 a 2 charty a požiadal o predloženie veci súdu na rozhodnutie. Keďže vyšetrovateľ na žiadosť sťažovateľa nereagoval ani pri ukončení vyšetrovania, uplatnil si sťažovateľ v auguste 2022 priamo na Špecializovanom trestnom súde (ďalej len „ŠTS“) opravný prostriedok proti nekonaniu vyšetrovateľa. Sťažovateľ

bol v septembri 2022 namietaným rozhodnutím vyzozumený sudcom pre prípravné konanie o postúpení uplatneného opravného prostriedku na rozhodnutie dozorovému prokurátorovi.

3. Nekonanie a nerozhodnutie o opravnom prostriedku sťažovateľa sudca pre prípravné konanie odôvodnil tým, že (i) priama aplikácia čl. 47 charty ani čl. 8 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ nie je možná, pretože ak určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva únie, tak sa na akty členských štátov nemôžu vzťahovať ani ustanovenia charty, (ii) podľa ústavného súdu (uznesenie č. k. IV. ÚS 425/2021 zo 7. septembra 2021 a nález č. k. III. ÚS 456/2021 z 10. februára 2022) žiadosť o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku z pohľadu čl. 13 dohovoru predstavuje účinný prostriedok nápravy, pričom dohovor ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva neprikazuje, aby bol účinný prostriedok nápravy výlučne v právomoci súdov, (iii) právne závery nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 456/2021 z 10. februára 2022, ktorých aplikácie sa sťažovateľ domáhal, nie sú na jeho vec aplikovateľné, keďže sa týkali porušenia práva na komunikáciu s príbuznými počas trvania väzby. V závere ŠTS konštatoval, že v štádiu prípravného konania je oprávnený vybaviť opravný prostriedok sťažovateľa prokurátor podľa § 210 Trestného poriadku alebo podľa zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“).

III.

4. Sťažovateľ porušenie svojich ústavných práv identifikuje v tom, že mu vyšetrovateľ neposkytol informácie o jeho trestnom stíhaní a neumožnil prístup ku všetkým dôkazom a že o jeho opravnom prostriedku ŠTS nerozhodol a postúpil ho prokurátorovi. Podľa sťažovateľa nie je sporné, že vnútroštátna právna úprava nezaviedla osobitné opravné prostriedky podľa čl. 8 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ, ktoré by zodpovedali požiadavkám podľa čl. 47 charty a ktorými by mohol ako obvinený napadnúť porušenie povinností orgánov činných v trestnom konaní podľa čl. 6 a 7 smernice 2012/13/EÚ. Spornou je podľa sťažovateľa povinnosť ŠTS v prípravnom konaní sa zaoberať a rozhodnúť o uplatnenom opravnom prostriedku proti postupu vyšetrovateľa podľa čl. 47 charty napriek tomu, že vnútroštátna právna úprava mu takýto opravný prostriedok nepriznáva.

5. Podľa sťažovateľa namietané rozhodnutie je v rozpore s nálezom č. k. III. ÚS 456/2021, podľa ktorého čl. 47 charty upravujúci právo na účinný prostriedok nápravy má širší rozsah ochrany práv ako čl. 13 dohovoru. Z tohto nálezu vyplýva, že žiadosť o prešetrenie postupu vyšetrovateľa prokurátorovi podľa § 210 Trestného poriadku nezodpovedá požiadavkám čl. 47 charty, ktorý vyžaduje účinný prostriedok nápravy pred súdom. Ak vnútroštátno právo pri výkone práva únie nedáva obvinenému účinný prostriedok nápravy pred súdom, dostáva sa do rozporu s právom únie.

6. Podľa sťažovateľa sa v jeho veci vykonáva právo únie, z čoho vyplýva uplatniteľnosť základných práv zaručených chartou, keďže smernica 2012/13/EÚ bola prijatá bez výhrad. Ak vnútroštátne orgány neumožnia prístup k existujúcim dôkazom alebo neposkytnú informácie o trestnom čine, vykonávajú právo únie a sú povinné dodržiavať chartu. Sťažovateľ nesúhlasí s tým, že v jeho prípade sa neuplatňuje právo únie a charty. Pri namietanom porušení čl. 13 dohovoru sťažovateľ poukazuje na to, že vyžaduje, aby o opravnom prostriedku rozhodoval orgán, ktorého právomoc a príslušnosť je v súlade s vnútroštátnym právom. Keďže právo únie požadujúce rozhodovanie

súdom predstavuje súčasť vnútroštátneho práva, tak v prípade rozhodovania iným orgánom (dozorovým prokurátorom) dochádza aj k porušeniu čl. 13 dohovoru. Sťažovateľovi bolo neposkytnutím informácií a dôkazov znemožnené uplatňovať právo na obhajobu v prípravnom konaní.

IV.

7. Sťažovateľ namieta, že ŠTS v prípravnom konaní nerozhodol o opravnom prostriedku podľa čl. 8 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ v spojení s čl. 47 ods. 1 a 2 charty proti postupu vyšetrovateľa, ktorý mu v rozpore s čl. 6 ods. 1 a 4 a čl. 7 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ odmietol poskytnúť informácie o obvinení a sprístupniť dôkazy. K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 charty treba uviesť, že smernica 2012/13/EÚ bola do nášho právneho poriadku transponovaná zákonom č. 174/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Preto vo veci sťažovateľa je splnená podmienka vykonávania práva Európskej únie, čo umožňuje posúdenie porušenia práv podľa charty. Možno doplniť, že postup vyšetrovateľa, nápravy ktorého sa sťažovateľ domáhal opravným prostriedkom podľa čl. 47 charty, bol už medzičasom predmetom rozhodovania ŠTS, výsledkom čoho bolo odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi najmä pre porušenie práva na obhajobu. Preto treba posúdiť, či tým, že ŠTS rozhodoval o namietanom postupe vyšetrovateľa až v rámci preskúmania obžaloby, a nie v štádiu prípravného konania o opravnom prostriedku podľa čl. 47 charty, bolo porušené právo sťažovateľa na opravný prostriedok podľa čl. 47 charty v nadväznosti na čl. 8 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ.

8. Článok 8 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ, podľa ktorého má obvinený právo namietať neposkytnutie informácií a spisového materiálu príslušnými orgánmi v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva, je potrebné vykladať v spojení s bodom 36 preambuly smernice 2012/13/EÚ, podľa ktorého sa od členských štátov nevyžaduje zaviesť osobitné konanie o opravnom prostriedku alebo samostatný mechanizmus na podávanie sťažností, v rámci ktorého možno takýto nezákonný postup namietať. Právo obvineného namietať neposkytnutie informácií a dôkazov je v Trestnom poriadku premietnuté v práve namietať tieto skutočnosti pri jednotlivých úkonoch, výsluchu, nazeraní do spisu a koniec koncov v rámci obhajoby počas celého trestného konania. Preto treba konštatovať, že Trestný poriadok garantuje obvinenému toto právo tak, ako to predpokladá smernica 2012/13/EÚ.

9. Nemožno súhlasiť so sťažnostnou námietkou, že jediný účinný opravný prostriedok proti postupu vyšetrovateľa, ktorý má sťažovateľ k dispozícii, je podľa čl. 47 charty. Účelom smernice 2012/13/EÚ je poskytnúť obvineným osobám všetky informácie o obvinení potrebné na prípravu obhajoby a na zaručenie spravodlivého súdneho konania, sledujúc tak posilnenie práva na obhajobu. Preto treba právo na informácie a dôkazy chápať ako súčasť práva na obhajobu. Porušenie práva na obhajobu možno nesporne v konaní pred súdom namietať, či už v rámci preskúmania obžaloby a následne v odvolacom, ako aj dovolacom konaní. Podľa čl. 47 charty má dať vnútroštátne právo k dispozícii účinný prostriedok nápravy pred súdom, ktorým bezpochyby odvolanie a dovolanie je. Preto bol namietaný postup a rozhodnutie ŠTS v prípravnom konaní, ktorým postúpil podanie sťažovateľa dozorovému prokurátorovi na vybavenie, či už podľa Trestného poriadku alebo zákona o prokuratúre súladný s účelom smernice 2012/13/EÚ a obsahom práva podľa čl. 47 charty,

čo vylučuje porušenie práva sťažovateľa na účinný opravný prostriedok pred súdom. To platí o to viac, že ŠTS, hoci nie podľa čl. 47 charty (zatiaľ neprávoplatne), rozhodol o porušení práva sťažovateľa na obhajobu. Preto je ústavná sťažnosť v časti namietaného porušenia práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 charty zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

10. Nemožno súhlasiť so sťažovateľom, že právny záver ústavného súdu v rozhodnutí č. k. III. ÚS 456/2021 je plne aplikovateľný aj na jeho vec. Rozhodujúcou skutočnosťou, pre ktorú ústavný súd v tomto rozhodnutí konštatoval porušenie práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 charty, bolo, že slovenský právny poriadok v žiadnom štádiu trestného konania obvinenému neumožňuje súdny prieskum namietaných podmienok výkonu väzby. Naproti tomu vo veci sťažovateľa mu Trestný poriadok umožňuje naprieč celým trestným konaním, no najmä práve v konaní pred súdom, namietat porušenie práva na obhajobu neposkytnutím informácií a dôkazov. To je podstatnou odlišnosťou, pre ktorú nemožno automaticky vzťahovať závery rozhodnutia č. k. III. ÚS 456/2021 o porušení práva podľa čl. 47 aj na namietaný postup a rozhodnutie ŠTS.

11. K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru treba uviesť, že vyžaduje existenciu vnútroštátneho prostriedku, ktorý príslušnému orgánu umožní rozhodnúť o vznesenej námietke porušenia dohovoru a zariadiť adekvátnu nápravu. Nejde však až tak ďaleko, aby vyžadoval určitú konkrétnu podobu takéhoto prostriedku, a dáva štátom priestor na vlastnú úvahu, akým spôsobom splnia svoje povinnosti. Preto je forma a podoba účinného prostriedku nápravy podľa čl. 13 dohovoru v kompetencii členských štátov. Sťažovateľ namieta nedostatočnú súdnu kontrolu pri neposkytnutí informácií a dôkazov vyšetrovateľom. Sťažovateľ mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy podľa § 210 Trestného poriadku (žiadosť o preskúmanie postupu policajta) alebo podľa § 31 zákona o prokuratúre (podnet prokurátorovi), k čomu práve namietaným postupom a rozhodnutím ŠTS došlo. Dohovor ani judikatúra ESLP neprikazuje, aby bol účinný prostriedok nápravy výlučne v pôsobnosti súdov, ale aby účinný prostriedok nápravy bol vo vnútroštátnom práve dostupný, aplikovateľný a účinný. Z uvedeného vyplýva, že žiadosť o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku a podnet prokurátorovi podľa § 31 zákona o prokuratúre je z pohľadu čl. 13 dohovoru účinným prostriedkom nápravy. Postúpenie podania, v ktorom sťažovateľ namietal postup vyšetrovateľa, prokurátorovi, vylučuje porušenie práva sťažovateľa na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru. Preto je ústavná sťažnosť v časti namietaného porušenia práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

12. K namietanému porušeniu práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty treba uviesť, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Ochrana ústavnosti nie je a nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a nemôže

preto nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Nevyhnutnou podmienkou konania o ústavnej sťažnosti je podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje (III. ÚS 623/2021).

13. Právo na informácie a prístup k spisovému materiálu podľa čl. 6 ods. 1 a 4 a čl. 7 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ je súčasťou základného práva na obhajobu. Právomoc posúdiť, či bolo alebo nebolo počas trestného konania rešpektované, prináleží v závislosti od štádia trestného konania orgánom činným v trestnom konaní a súdom. Porušenie práva na obhajobu môže obvinený namietat počas celého trestného konania. Rozsah namietaného porušenia čl. 6 ods. 3 dohovoru sa musí posudzovať vo svetle práva obvineného na prípravu obhajoby a požiadavky týkajúce sa práva na obhajobu treba vnímať ako osobitné aspekty práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Záruky zakotvené v čl. 6 ods. 3 dohovoru nie sú cieľom samej osebe, a preto ich treba vykladať vo svetle funkcie, ktorú majú v kontexte konania ako celku.

14. Námietky sťažovateľa o porušení práva na informácie o obvinení a prístup k spisovému materiálu podľa smernice 2012/13/EU sú predčasné. Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť namietaného postupu vyšetrovateľa spočívajúceho v neposkytnutí informácií a dôkazov garantuje Trestný poriadok v rámci dozoru prokurátora, preskúmania a predbežného prejednanie obžaloby, odvolania a dovolania. Sťažovateľ má možnosť v priebehu trestného konania uplatniť právo na obhajobu právne účinným spôsobom, a tak sa brániť vznesenému obvineniu alebo podanej obžalobe. Trestné konanie je proces, v ktorom sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov naprávať pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Vzhľadom na štádium trestného konania sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky priznané zákonom na ochranu jeho základných práv. Preto je ústavná sťažnosť v časti namietaného porušenia práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty neprípustná a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnutá. Právomoci ústavného súdu rozhodnúť o sťažnostných námietskach o porušení práva na obhajobu predchádza právomoc najvyššieho súdu pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí obžaloby.

15. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru treba uviesť, že konanie všeobecného súdu v prípravnom konaní, ktorým nerozhodol o opravnom prostriedku podľa čl. 47 charty proti postupu vyšetrovateľa, nie je konaním o trestnom obvinení samotnom, resp. konaním vo veci samej týkajúcim sa viny sťažovateľa a ani konaním o právach alebo záväzkoch občianskoprávneho charakteru, na ktoré sa vzťahuje čl. 6 ods. 1 dohovoru. Treba zdôrazniť, že ŠTS namietaným postupom nerozhodoval o právach sťažovateľa v konaní pred súdom tak, ako to predpokladá čl. 6 ods. 1 dohovoru. Úloha ŠTS nespočívala v poskytnutí súdnej ochrany sťažovateľovi v súdnom konaní po podaní obžaloby, ale vo vyhodnotení splnenia podmienok na konanie o opravnom prostriedku podľa čl. 47 charty proti postupu vyšetrovateľa, a to v štádiu prípravného konania. V rámci nerozhodnutia o opravnom prostriedku podľa čl. 47 charty proti postupu vyšetrovateľa v prípravnom konaní nemohlo dôjsť k porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže právo na spravodlivé súdne konanie je výsledkové právo, pri ktorom sa posudzuje spravodlivosť konania ako celku. Preto bola ústavná sťažnosť v časti

namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu